

Dimissionstale 1997

Der er åbent hver dag mellem 10 og 16. Og hvis I kommer forbi, så skulle I tage og kigge ind. På zoologisk museum i København.

Det er selvfølgelig ikke særlig venligt at minde jer om, at en hel del af udviklingshistoriens andre fysiske frembringelser er endt her. Alle mulige vækster, alle har de vel tjent et eller formål, dengang de var i live.

Nu er de i en anden verden, fri for at skulle tage stilling til noget som helst, fuldstændig præpareret, nogle af dem endda henstillet i sprit og alkohol og derfor hensat i en evig rus. Det er svært at forestille sig noget højere mål med tilværelsen. Behageligt og mageligt.

Der opbevares også kraniet af en dronte. Det er det eneste, der er tilbage af dette store skrummel af en fugl, der levede for 3-400 år siden på øen Mauritius.

Dronten var i familie med duen, men noget større, nærmest som en svane. Det var en mærkelig fugl. Den havde ingen naturlige fjender, og da der var mad nok på øen, havde dronten det godt. Den havde det alt for godt.

Derfor mistede den lidt efter lidt sin egen evne til at overleve. Den holdt op med at flyve.

Vingerne blev mindre og mindre, indtil de til sidst var blevet så små, at de slet ikke kunne bære den store krop. Små symbolske stumper blev tilbage, som minde om dengang, dronten var en rigtig fugl. Og tiden gik. En skønne dag fik dronten af en eller anden grund brug for at kunne stikke af. Men det kunne den ikke. Så i stedet vraltede den ind i sin egen undergang.

I kan sikkert godt forestille jer, hvordan det har set ud.

På et tidspunkt har en af jeres elskede lærere på skolen kaldt jer for Zombierne.

En zombi er sådan en genfødt død med magiske evner. Den lever på Haiti, hvis man ellers kan sige at en død lever. Og jeg tror nu mest sammenligningen tog udgangspunkt i netop det døde. En oplevelse af at man som lærer ind i mellem kunne møde jer hensat i fuldstændig apati, som nogle der ikke stiller krav om noget som helst, tager fra i begrænsede doser og med et til det ligegyldige grænsende engagement. Finder jer i den foreliggende behandling med en knusende ro og nærmest med resignation tilfredsstillende de minimale krav, der bliver stillet til jer med et minimum af energi og en skarp skelnen mellem hvornår opgaven besvares "godt nok" og hvornår den besvares godt. I de fleste tilfælde valgte I at løse den "godt nok", så man i det mindste ikke kunne sige, at I direkte skulkede.

Jeg kom en dag indovre ved bageren sammen med en af vores censorer. Vi ville sidde udenfor i solen og drikke en kop kaffe. Det er sådan en discount cafe, som bageren har fundet på.

Vores censor ville give, og så bestilte han: to kaffe og 9. klasser. Det var sådan nogen man ku' få overalt i Frederikshavn - hos bagerne altså. Og Susie var heller ikke tvivl. Hun greb straks fat i to kopper kaffe og to snegle.

Jo, jo, jeres ry og rygter er skam kendt.

Og egentlig er I jo lidt selv ude om det. Jeg oplever nogen gange det I præsterede, som en slags omvendt mikado. Sådan en slags nyt elevspil. Det går i sin gribende enkelthed ud på, at den første, der rører sig, har tabt.

Jeg kan godt have mine bange anelser for, hvordan det skal gå dem, der kun har lært sig det spil.

Jeg prøver lige med et lille Søren Kierkegaard citat: Og nu ved jeg selvfølgelig godt, at det ikke gælder jer allesammen, og at jeg lige har underskrevet en række udtalelser, der bestemt siger noget meget pænt

om de fleste af jer - også om jeres arbejdsindsats. Men I ved også godt selv, at sådan her, som Søren Kierkegaard havde det en dag, sådan har I bestemt også haft det ind imellem. Det er i værket Enten-eller, hvor han siger det sådan her:

Jeg gider ikke:

Jeg gider slet ikke. Jeg gider ikke ride, det er for stærk en bevægelse; jeg gider ikke gå, det er for anstrengende; jeg gider ikke lægge mig ned, for så skulle jeg enten blive liggende, og det gider jeg ikke; eller også skulle jeg rejse mig op, og det gider jeg heller ikke. Summa Summarum: Jeg gider slet ikke. Og læreren har stået med alle sine talenter, og har sagt til sig selv og vel også højt en gang eller to: Gid I dog gad gide!!

Men der er måske ikke noget mærkeligt i, at I valgte den praksis. For selvom jeres skoletid startede med at forældre og skolen samarbejdede i tæt og tillidsfuldt forhold omkring mål og midler, og I blev dyrket som det pureste guld gennem forsøgsarbejde, klasseture og trivselseksperimenter, så blev I selvfølgelig i ligeså høj grad dyrket som de rene porrer, et nåleøje for al jorderigs kameler, ind på række og geled, se ens ud og hold kæft.

Og nu er dronten død. Og der er såmænd heller ingen der rigtig savner den.

Men vi kan måske lære af den alligevel.

Hvis man ikke vedligeholder og udvikler de evner og anlæg, man har fået, så degenererer man, og det kan man altså dø af.

Hvis bare to dronter havde haft den nødvendige indsigt, og det nødvendige mod til stadig at være rigtige fugle, og det vel at bemærke havde været både en af dem med tap og en af dem uden - for ingen af kønnene kan jo undværes, endnu da - det vender jeg lige om lidt tilbage til - så havde arten overlevet, men ak, kollektiv laden stå til og valg af magelighed, og så var den sidste skid slået.

Og det er her den største fare lur. Det er nemmest for os alle sammen, hvis vi bare er ens.

Og med diverse importerede kulturfænomener, måske ikke mindst de importerede idoler, vi kan omgive os med, er vi i stand til at starte på bar bund alle sammen, så vi fra starten kan blive ens og ligeværdige - for ikke at sige ligegyldige.

Og måske føler I, at man kan tillade sig ikke at gide gide.

I sidder ca. 40 unge der på rad og række. Det er mange.

Der er sådan noget magisk ved tallet 40. Jeg ved det, for jeg nærmer mig selv.

Fyrre, fed og færdig, siger man. Det kan man vel ikke bare uden videre sige om jer. Fyrre, jo; fede, det kommer an på om man mener det bogstaveligt eller i overført betydning, og færdige, tja det bestemmer man vel selv.

Andre har været mere venlige: Fyrre, fyrrige og følsomme. Fyrre passer jo selvfølgelig stadigvæk; fyrrige, det er nok mere tvivlsomt og følsomme, det er i hvert fald rigtigt.

Og man kan jo afprøve andre kombinationer: Fyrre, flinke og fjantede; fyrre, forstoppede og fantasiløse; fyrre, flittige og festlige; fyrre, fattige og forbitrede; fyrre, foranderlige, og for få. Og så ender man måske et helt andet sted med flinke, flyvske og forstyrrede.

Nu skal man dog ikke fortvivle. Der er nemlig kommet en redning, der kan sikre, at man uanset hvor meget, man end har fortjent at dele skæbne med dronten, så kan man let undgå det.

Ind fra sidelinien er der jo kommet en mulighed for at reproducere sig selv og sine egne fortræffeligheder i fuldt omfang. Vi kan klones. Det kræver såmænd bare, at vi opgiver vores almindelige seksualitet, og hengiver os til gen-forening på laboratorieplan.

Det er jo sådan set en herlig tanke.

Et enkelt lille prik og så afleverer man bare en lille celle et eller andet sted, og så kan man hente en fuldstændig kopi af sig selv.

På den måde har man sikret sig de helt rigtige reservedele til sig selv, hvis man engang skulle få brug for det. Og det kan man jo nemt få, når man kommer i reparationsalderen, sådan omkring de 40.

Og man kan komme til sig selv, så ofte man har lyst.

Man kan sådan set også i ordets egentlige forstand være ude af sig selv, uden at nogen rigtig kan opdage det.

Man kan måske også lidt positivt sige, at det bliver noget nemmere at elske sin næste som sig selv.

Man kan også bare skyde skylden over på ham - eller den næste eller den næste eller den næste.

Selvfølgerlig kan man forstille sig et lille problem, hvis man ikke kan sove: det bliver jo nok endnu mere ensformigt at tælle får.

Men det kan give fred i verden, hvis bare man kan blive enig med sig selv.

Mange af os vil få klonede dage.

Vi kommer ikke til at lide den samme skæbne som dronten. Vi bliver nemlig udødelige, hvis vi bare når at tage en kopi - og det skulle jo være til at overkomme, navnlig hvis valget står mellem at omkomme eller overkomme.

Men nu er det hele måske ikke bare et spørgsmål om ikke at gå til - livet handler måske om mere end underlivet, og hvad deraf følger.

Når dronten gik til, så var den reelle grund jo sikkert ikke, at der var noget galt med underlivet og formeringsevnen, men at den ikke længere havde evnen til at leve sit liv.

Nu vil jeg benytte mig af et trick, som I kender alt til.

Skal vi ikke snakke om noget andet.

Jeg har taget noget med, noget som jeg har lovet min mor for mere end 15 år siden - og hun er død i mellemtiden -, at det ville jeg aldrig vise mig i offentligt.

Og nu gør jeg det alligevel.

Det er en hjemmestrikket vest.

Oprindeligt var det vist nok hendes tanke, at det skulle have været en trøje, men da den nu blev så grim, så droppede hun det der med ærmerne, og så blev der altså kun en vest tilbage.

Der er en stor fordel ved en vest. Man har absolut ingen mulighed for at smøge ærmerne op på sådan en, så det er man altså fri for at bekymre sig om.

Og så er den altså fra dengang, hvor det også kunne være ligemeget, om der var ærmer eller ej. Der var nemlig sådan set ingen rigtig grund til at smøge noget som helst op.

Skulle der smøges, så måtte det have noget med cigaretter at gøre. Og det skulle selvfølgelig være dem uden prop. Man røg vel ikke Tampax.

Verden bestod dengang af to lige store poler, og det var slet ikke nord- og sydpolen, og det var heller ikke Polen, selvom det jo også var med. Det var øst og vest. Lige store i den forstand, at de hver for sig

var store nok til at ødelægge alting et utal af gange, og samtidig lagde en fuldstændig vanvittig ære i at blive endnu bedre til det.

Verden var sort eller hvid - eller rettere rød eller ja, det kunne man vist ikke engang blive enige om. Grøn og orange var den i hvert fald ikke, bortset fra inde i det danske krigsministerium, hvor fjenden under øvelser altid blev kaldt de "orange", for nu at komme så tæt på det røde, som man kunne uden direkte at blive nærgående.

Med den baggrund - terrorbalancen, blev det kaldt -, kunne det hele sådan set være lige meget.

Det forekom ved nærmere eftertanke lidt meningsløst at slide alt for meget med noget som helst, hvis det hele alligevel bare skulle ødelægges, og der var jo ikke nogen grund til at tro andet: hvem ville dog gide opfinde et våben, hvis det slet ikke skulle bruges.

Men vi skulle nok vise verden, hvad vi syntes om den. Og det gjorde vi så i demonstrationer. Det er ikke så moderne mere.

Men dengang kunne man sagtens mønstre en 20-30 mennesker til en kæmpedemonstration. Og jeg kan huske jeg havde sådan et par papskilte, jeg kunne tage på, nærmest som sådan en slags rustning. De var samlet med et par snore hen over skuldrene og så hang de ned foran maven og ryggen, og så kunne der stå en eller anden tekst - et slogan - eller sådan noget både foran og bagpå.

Der var en sådan en slags lighed med de reklameskilte, der bliver sat udenfor f.eks. slagterforretninger. Man kalder dem vist iøvrigt for sandwich-mænd, dem der går rundt med sådan nogle skilte. Jeg har set issælgere ved Blokhuis gå med dem nede ved stranden.

På min stod der: Ned med alt - og nej tak til resten.

Så kunne jeg sådan set næsten gå med i enhver demonstration - uanset hvad den handlede om og hvad den demonstrerede for eller imod - i hvert fald imod, og det gjorde de jo som regel - altså demonstrerede imod.

Og der stod vi så i det fineste kostume, hjemmestrikkede veste, i lange knastørre fedtstøvler, lasede bukser, partisanørklæder og med langt slasket hår, der så tilgængæld havde det fedt, som støvlerne manglede.. Jo længere jo bedre og jo mere fedtet jo mere ... ja fedtet.

Vi har aldrig rigtig haft hang til italienske tilstande i min familie. Jeg tror godnatkysset blev afskaffet samtidig med at madpakken blev indført sådan ca. i 7 års alderen. Alt det der med kys og kram og omfavnelser og store armbevægelser, det var ikke rigtig noget for os i min familie. Det lavede vi osse om på - i gruppen.

Hvis to af os mødte hinanden et eller andet sted, på f.eks. fortovet, så opførte vi sådan en slags rituel krigsdans for at fejre gensynet. Der var sådan noget med at vi løb det sidste par meter med armene strakt ud til siden og gjorde os klar til en omfavelse som en om vi ikke havde set hinanden i årevis. Og selvfølgelig skulle der lyd på. Vi kunne foreksempel finde på at råbe "Hej Nete". Det var selvfølgelig kun, hvis hun hed Nete. Hvis det Finn, der kom imod, så havde jeg jo nok råbt "Hej Finn".

Vi fik ikke så skrækkelig meget ud af alle vores anstrengelser. Vi havde det måske nok sjovt, men det var på en lidt trist baggrund.

Der var hele tiden noget: Kan det nu betale sig? over det. Kan det ikke være ligegyldigt alt sammen, når nu verden alligevel snart bliver smadret.

Nu blev verden så imidlertid ikke smadret - lige på det tidspunkt. Jeg tror såmænd ikke, at det var vores skyld - i hvert fald ikke alene.

Men vi beholdt altså en verden, vi kunne leve videre i.

Og det er så den verden, I også skal leve videre i.

Bortset fra, at nu er en hel del blevet en hel del anderledes.

Vi kunne på en eller anden måde tillade os at gå i vest, og vi kunne tillade os ikke at have hørt drontens historie.

Nogen af os fik nemlig plads i en tilværelse, hvor man stadig bildte sig ind, at der var råd til at tage sociale hensyn og passe godt på hinanden.

Det er ikke helt sådan det ser ud lige nu - og altså i den verden I skal til at ud i.

Velfærdssamfundet er ikke længere noget, man bare kan være sikker på - og det er måske godt det samme. Den kollektive ret til uddannelse, ret til at blive helbredt, hvis man er syg, ret til omsorg, forsorg - ja bare til almindelig sorg - det er ikke selvskrevet mere. Samfundet må prioritere. Og det sikkert slet ikke usundt. Det er bare ikke helt så mageligt.

Og derfor er jeg nødt til at give jer en slags råd med på vejen.

Jeg ved godt, at et råd af den slags nemt kan opleves som sådan noget moraliserende

gammelmandssnak - en af den slags trusler, som I efter 10 eller 11 års skolegang har lært at tage med en knusende og ophøjet ro.

"Nu skal I sørme se at få lavet den stil til på torsdag...ellers så..."

"Ja ellers hva' så?"

"Ja så bliver det værst for jer selv."

"Mon dog, det kan gå så galt?"

Det kan det faktisk godt. Vi har ikke i skolen formået at få det til at gå særlig galt. Vi har såmænd heller ikke arbejdet på det.

Men ude i den store pulserende verden, er det nok ved at slut med at vente på bagtroppen.

Udviklingen - og den er der tilsyneladende ikke noget der kan finde ud af, hvem styrer - venter i hvert fald ikke på de bagtroppen. Det bliver noget med at sidste mand slukker og lukker.

Når I nu om en måneds tid tager Læsø færgen for at sætte kursen mod en ny skoletilværelse på fastlandet eller en af de andre øer i Danmark, så er det den store rejse, der fortsætter. For et par år tid siden forlod en familie Læsø, for at bosætte sig et andet sted. Da familien et par måneder efter var tilbage, nærmest som en slags turister, og man så spurgte hvordan det gik, så fik man svaret: "Det gode ved at bo det nye sted er, at man kan ikke få hjemve."

Det var en dreng på 12 år, der svarede sådan.

Når man hører jer snakke om Læsø, og når man hører jer forklare, hvorfor I nu - og hurtigst muligt - skal væk, så er det nærmest det modsatte, I siger:

Det gode ved at bo på Læsø er, at man ikke er ked af at skulle rejse væk.

Det er en ordentlig åreladning ungdomslivet på Læsø udsættes for næste år.

Det er dårlig nok man med digteren kan sige, at for de gamle, der faldt, kommer ny overalt.

Et resultat af jeres almidelige udvandring er, at der bliver bedre og plads til dem, der bliver tilbage.

Men der bliver nok også lidt mere ensomt.

Til gengæld vil der helt sikkert være plads til dem, der alligevel vender hjem igen for en stund. Det er sket før, og det vil ske igen. Nogen valgte at tage af sted en omgang for tidligt, og så er der ingen tvivl om, at I skal være meget velkomne tilbage, hvis I pludselig en dag er her igen.

Vi har også en ungdomsvejledning, der står parat til at støtte og følge op, hvis der bliver brug for det.

Men først og sidst er det jo jeres eget ansvar, om det går.

Og man må heller vende om udvikle sig lidt mere, inden man tager kampen op. Drontens historie kan jo godt skræmme lidt.

Og det vil ikke være hverken forkert eller flovt. Tværtimod. Det vil være rigtigt og modigt. Man skal nok stå fast på en beslutning, man har taget, men man skal ikke spille Tarzan, hvis man i virkeligheden er hovedpersonen i Busters verden.

Og Tarzan kan man hurtigt nok blive - eller rettere blive tvunget til at blive.

Jeg tror, det er svært for os allesammen - også for jer selv - at få en rigtig forestilling om, hvad det er, der venter jer på "den anden side".

Men hvis I vil prøve at undgå at ende som dronten, så tror jeg der er nogen ganske simple forudsætninger, I er nødt til at gøre jer klart:

Næst efter tyngdeloven (som jeg ganske vist engang uden synderlig held prøvede at forklare 10. klasse heller ikke eksisterede), så er Jungle-loven nok den lov, der helt uden det arsenal af bekendtgørelser, cirkulærer, forordninger, vejledninger, henstillinger, memoer, osv. som følger med alle andre love, der kommer til at betyde mest.

I jeres kommende skolesammenhæng vil der ud over kammeratskabet også snige sig et element af konkurrence ind i jeres forhold.

Den tid, hvor man bare drog mod vest - med eller uden vest -, og skabte sig en tilværelse der, er simpelthen forbi.

I får nu om lidt et bevis på at I har været her, og I indeholder alle sammen det, der skal til for at smøge ærmerne op og gå løs på tilværelsen

Brug nu de muligheder, og lad vær' med altid at vælge de lette løsninger.

På Luens og på Skolens vegne vil jeg gerne ønske jer tillykke med afgangsprøverne og alt muligt held, lykke og energi fremover.